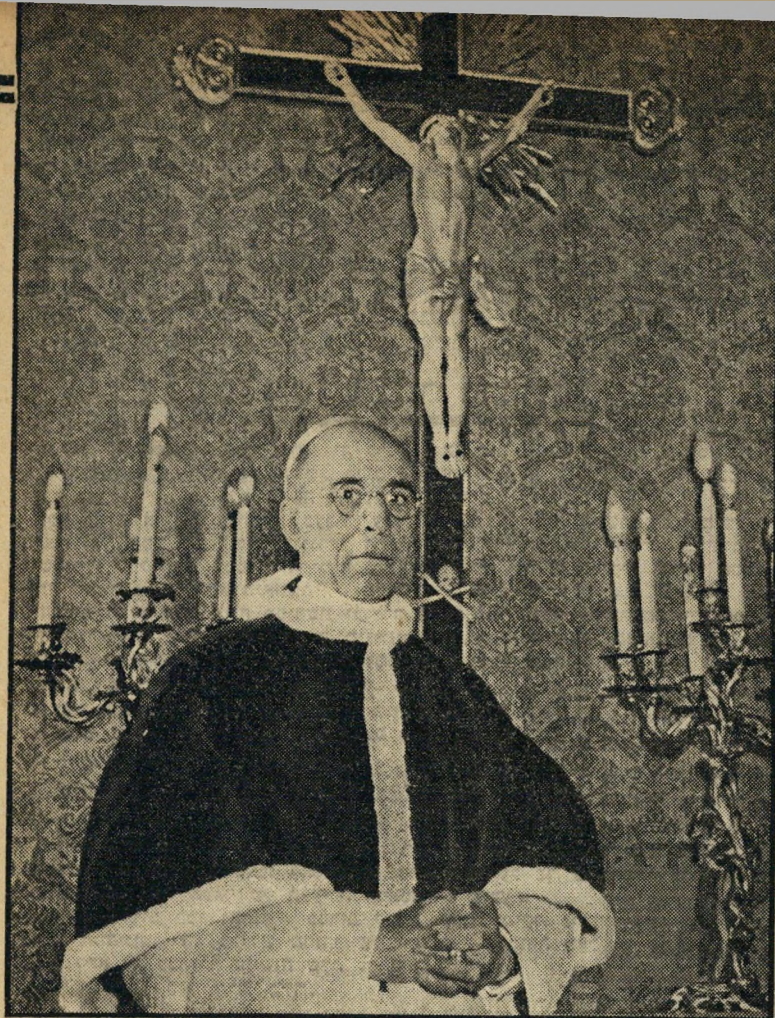

הכפיון של כפיון

ר' יסבארק המנוח אמר: "שום ידיעה אינה ראויה לפירסום, אלא אם כן הוכחה רישמית."

זה נכון בגרמניה. זה נכון שבכתיים בישראל. הנה נודע ברבים כי משרד-החוץ מפעיל לחץ אדיר על התיאטרון הלאומי הבימה, התלוי בתמיכה ממשלתית, כדי להכריח אותו לבטל את תוכניתו להעלות את מחזהו של הגרמני רולף הוכהוט, ממא המקום, המוקיע את חלקו של האפיפיור פיוס ה' בהשמדת יהודי אירופה.

גם נאמרה לנו מה הסיבה: הצגת מחזה זה בישראל עלולה לקלקל את היחסים עם ה' והאתיקאן, דהקא בשעה שמסתמנת באופק הרומאי הפשרה כלשהי. אך הבימה מכחישה רישמית. לחץ? איזה לחץ? עלינו? מה פתאום! להדים! משרד-החוץ עצמו הסתפק במשפט רבימשקל בן שלוש מילים:

"אנחנו מתעניינים במחזה."

"מתעניינים?" מבחינת הערך האמנותי? מבחינת העיצוב הדרמטי של הדמויות? או אולי מבחינת הרמה הספרותית של דריהשית?

לא ידענו כי למשרד-החוץ יש יומרות בשטחים אלה. אך זאת ידענו:

כאשר משרד-החוץ "מתעניין" במשהו — הרי זה ענייני-ביש.

לי אישית לא בא הדבר כאפתעה. אורבא. הייתי מופתע אילמלא שינס משרד-החוץ את מותני ויצא למלחמת-הקודש למען האב הקדוש.

כי לפני חודשים ראיתי, בגרמניה, את הפרולוג של ענייני-הביש.

באותם הימים הגיעה הסערה סביב מחזהו של הוכהוט לשיאה. פלוגות-הסער של הכנסייה פוצצו הצגות, התפרעו, הפגינו. על רולף הוכהוט הצעיר, בן ה-32, ירד מטר של השמצות, קללות ודיבריי-הסתה. הוא הוחשד כבוגד, כחול-הרוח, כסוכן הקומוניסטים.

הוכהוט עצמו, בנו של סנדלר פרוטסטנטי, עמד באומץ-לב במערכה זו — מערכה שכל-כולה היתה פרי החלטתו הנחושה לשמש פה לשישה מיליוני הטבוחים.

ואז הופיע אותו מכשיר זדוני — הסכין בגב. תוצרת ישראל.

אחד העתונים הגרמניים החשובים ביותר פירסם בהבלטה מיוחדת מאמר ארוך של

גאת

אודי אבנרי

סופר ישראלי, שהוא במקרה גם פקיד משרד-החוץ. המאמר העלה על נס את אצילות נפשו של פיוס ה'2, את פעולותיו הנועזות להצלת היהודים, את עמידתו הבלתי-נרתעת מול מזימות-הרצח של הנאצים.

היתה זאת מלאכת-מחשבת של סילוף האמת, של העלמת העובדות, של פיברוק ההיסטוריה. ישועי מדופלם לא היה מוכיב לעשות את המלאכה מן הפקיד הירושלמי.

מינכן — ברלין — רומא

ב אחד מריגעייהגורל של האנושות, בעת משפטו של ישו איש-נצרת, שאל פונטיוס פילאטוס, הנציב הרומאי ליהודה, את השאלה בת-האלמחח: "מהי האמת?" הבה ונשאל שאלה זו לגבי פיוס ה'2, האפיפיור ה'267, ממלא מקומו של ישו עלי אדמות.

האמת מורכבת מעובדות. עובדות אלה מצטרפות לכתבי-אישום נורא. מלבד הנאצים עצמם, אולי אין אדם בדור-השוואה הנושא באחריות כבדה יותר לגדול הפשעים של המאה.

היתה קירבה מוזרה — בזמן ובמקום — בין עליית הנאצים ובין עלייתו של אאוגינו פאצ'לי, איש מנגנון-ההאטיקאן, שהיה לאחר מכן לאפיפיור פיוס ה'2. קירבה מיקרית — אך בעלת תוכן סימלי עמוק.

בתום מלחמת-העולם הראשונה כיהן פאצ'לי בתפקיד הנונציאט (שגריר האפיפיור) בעיר מינכן. הוא ישב בעיר זו בשעה שנולדה והתגברה בה התנועה הנאצית, בשעה שביצעה בה את חזוניה הראשונה, בשעה שניסתה לחולל שם את הפוטש המפורסם שלה.

בשנת 1925 עבר פאצ'לי לברלין, וקיבל לידיו את תפקיד הנונציאט שם. באותה שנה עצמה חוללה התנועה הנאצית מהיות מפלגה מקומית של מינכן והסביבה, החלה בהסתערות שלה על גרמניה כולה. פאצ'לי היה עדר-ראייה לרציחתה האיטית של הרפובליקה החייאמריה. כאשר התמנה, בשנת 1930, למזכיר-המדינה (כלומר: ראש-הממשלה) של הואטיקאן, כבר ידע היטב מהי דמותה ומהי מטרחה של המפלגת הנאצית.

הדבר לא מנע בעדו מבצע את פשעו הגדול הראשון: חתימת הקוני קורדאט עם הרייך השלישי.

יד ראשונה למיפלצת

ל א יכוד להיות שום ויכוח על משמעותו ההיסטורית של מיסמך זה — החוזה הרישמי בין ממשלת גרמניה הנאצית לבין ממשלת הכנסייה. קובע התאריך שלו: 20 ביולי, 1933.

ירגלי הצלב: פיוס ה'2. אגלא תקום של ישו

אדולף היטלר הגיע לשלטון בסוף ינואר של אותה שנה. קלגסיו החומים השתוללו ברחובות גרמניה, רצחו, עינו, הילקו, שרפו, הרסו. העולם כולו מלא סיפורי-זוועה על מחנות-הריכוז החדשים. מדינות-התרכות שאלו את עצמן: כיצד להתייחס למדינת-ימי-הביניים הזאת? פולין וצרפת שקלו אפשרות של מלחמת-מנע קצרה ומהירה. שום מדינה בעולם לא הושיטה יד למישטר החדש.

ואז בא האפיפיור, ממלא-מקומו של ישו, התגלמות המוסר הצרוף, והתם על החוזה הבינלאומי החגיגי הראשון עם המיפלצת.

לא האפיפיור עצמו. כבר אז שררה הדעה הכללית כי לא האפיפיור דאז — פיוס מס' 11 — יום את הקונקורדאט, אלא האיש ששם את חתימתו על החוזה בשם הואטיקאן: מזכיר-המדינה פאצ'לי.

שנתיים לאחר החתימה אמר על כך היינריך ברינינג, מנהיג המפלגה הקאתולית הגרמנית ("המרכו") וראש-הממשלה לשעבר: "מאחורי הסכם-ההבנה עם היטלר לא עמד האפיפיור, אלא הבירוקראטיה של הואטיקאן והכותן-הגדול שלה, פאצ'לי. לנגד עיניהם עומדת ברית נוצחית שתקום בין המדינה הדיקטטורית ובין הכנסייה הדיקטטורית, שתנוהל על-ידי הבירור קראטיה של הואטיקאן."

האפיפיור עצמו קידם את פניו של שליח היטלר, פראנץ פון-פאפן, שבא לרומא ערב החתימה, במילים: "אני מאושר לראות כי בראש הממשלה הגרמנית עומד עכשיו אדם כמו היטלר, שרשם על דגלו את המלחמה ללא-פשרה נגד הקומוניזם והניהיליזם."

מוסוליני יעץ באותם הימים לפון-פאפן להחיש את החתימה, באומרו: "כריתת הקוני קורדאט עם האפיפיור תעניק לממשלתכם בשטח מדינות-החוץ את האשראי החסר לה עד כה."

ואילו היטלר עצמו אמר, שבוע לפני החתימה, בישיבה סודית של ממשלת הרייך: "הקוני קורדאט הזה, שתוכנו בכלל לא מעניין אותי, יצור סביבנו אווירה של אמון, שתועיל לנו מאוד במלחמתנו חסרת-הפשרות ביהדות הבינלאומית..."

אכן, מילים נבואיות, מילים הרות-גורל!

את דעתם המאוחדת של כל המומחים על מעשה זה מסכם ויליאם שיירר בספרו: "הסכם זה, שנעשה ברגע שמעשייה-הפראות הראשונים של המישטר החדש בגרמניה עוררו ריגשי-זוועה ברחבי העולם, בני 999 היקנה לממשלת היטלר יוקרה שהיתה דרושה לו מאוד."

כיבשנים על אדמה קאתולית

רצה הגורל המר, ופיוס ה'11 נפטר חודשים מעטים לפני פרוץ מלחמת-העולם השנייה. כיורשו ניבחר במהרה, בהצבעה השלישית, הקארדינאל פאצ'לי, שקרא לעצמו פיוס ה'12.

מוקרה זה דן למוות מאות אלפי יהודים — זאולי מיליונים.

פשע יכול ללבוש — לפי החוק הפלילי — צורה של מעשה או צורה של מחלל.

פשעו הגדול של פיוס ה'12 היה המחלל.

אילו היה במקומו אפיפיור אחר — אדם דגול כמו יורשו, יוחנן ה'23 — היה מרים את קולו, מפעיל את כוחה העצום של הכנסייה כדי למנוע את השואה, או להפסיקה בשלביה הראשונים.

פיוס שתק. הוא לא נקף אצבע.

סטאלין שאל פעם, בליגונו: "כמה זיביות יש לאפיפיור?" אך היטלר לא שגה בעולם שביאה זו. הוא היה גאון התעמולה. הוא ידע מה אדיר כוחה של הדת.

על כך מעידים מיסמכים בלתי-ספורים — דו"חות על שיחות סודיות של היטלר, קוטעי יומניו של גבלס, הוראותיו של הימלר. כולם הסתכמו בהוראה אחת: בשום פנים ואופן אין להתגרות בכנסייה בכל צורה שהיא — עד אשר תנצח גרמניה במלחמה.

כי מחצית בני האומה הגרמנית דאו — 35 מיליון נפש — היו קאתולים. קאתולים כמוהם היו תושבי רוב הארצות הכבושות: בלגיה, צרפת, הונגריה, צ'כוסלובקיה, פולין, ליטא, לטוניה, אסטוניה. כל אלה ראו באפיפיור את הסמכות הרוחנית העליונה, את מלאך-מקומו של ישו המשיח, פשוטו כמשמעו.

אושחין, טרבלינקה ומיידאניק ניבנו על אדמה קאתולית. פולנים, אסטונים, ליטאים — כולם קאתולים טובים — עורו לגרמנים כמרץ להשמיד את יהודיהם, הסגירו את הנמלטים